

ВОЙНА И МИР

ЖИВОТЪТ НА ЛЕВ ТОЛСТОЙ

Лев Николаевич Толстой (1828-1910) е бил предпоследното от пет деца в стара и известна фамилия в Русия. Средата, в която преминава неговото детство и юношество е на високопоставеното дворянство в последния период на крепостничеството. Въпреки, че неговият живот преминал в условията на засилено влияние на западната култура върху процесите в Русия, неговото ранно интелектуално развитие и образование е било традиционното за 18-ти век. Льовачка (както го наричали) бил внимателно, чувствително дете, който обичал да прави нещата не по „обикновения начин“. Самосъзнанието било неговото голямо предимство в младежките му години и процесът на самокритично отношение продължило през целия му живот. Наистина, животът на Толстой е един от най-добре документирания, благодарение на дневниците, които той е водил прецизно от 17-годишен до старини.

През 1844 Лев е посещавал Университета в Казан, едно от престижните учебни заведения по онова време на изток от Берлин. Той от рано проявил заинтересованост към академичното знание, която се разпростряла до посещение на лекции в юридическия факултет (начален курс на обучение), където той посещавал лекциите сравнително редовно. Казан, който се намирал в близост до Санкт Петербург и Москва, бил голям обществен център на заможната класа. С качествата на умен младеж, бакалавър, Толстой вложил част от енергията си в бласкави прояви на своето общество. Но неговото открито селско лице било повод за подигравки и обиди и той събрал негативите от липсата на добри маниери. Съвременниците му го наричали „Льовачка Мечока“, тъй като той изглеждал груб и недосялан.

Преди изпитите в края на втората година от обучението му, Толстой напуснал Казан, за да се установи в имението на предците си – Ясна Поляна. То било неговия дял от наследството. Желаяйки силно да се отдаде на фермерството и да подобри живота на своите селяни, Толстой се посветил на своя младежки идеализъм, който скоро изчезнал при сблъсък с безграничното недоверие на селячеството. Така той тръгнал отново на път през 1848 г., този път за Москва, където в продължение на две години живял нередовния и прахоснически живот на младежите от своята класа. Дневниците му от това време отразяват критичното му отношение към самия себе си, към неговите собствени действия и отклонението от доброто поведение и държание. Плътските

удоволствия и хазарта били най-трудно преодолимите за него. Наблюдавайки отблизо кипящия около него живот в Москва, Толстой изпитвал и непреодолимо желание да пише. Това било времето на раждането и създаването на един уникален творец и през следващата година била издадена първата му творба „Детство“.

Толстой започнал кариерата си в армията през 1852 г., присъединявайки се към брат си Николай в Кавказ. и казаците. Назначен на служба в гарнизон по границите на Грузия, той участва в походи заедно с казашките предни постове срещу жестоките чеченци и татарите, въставащи срещу руското управление. Остатъка от времето си прекарвал играейки хазарт, ходейки на лов и отдавайки се на разгулен живот. Разкъсван от противоречия и вътрешна борба между добрите и лошите подтици на своята природа, Толстой достигнал до искрена вяра в бог, макар не в традиционния смисъл, заложен в схващанията на Източноправославната църква. Дивата и примитивна действителност в Кавказ задоволявала физическите и духовните потребности на Толстой. Възхищавайки се от свободния, чувствен и природосъобразен живот на планинците той искал завинаги да загърби светското общество с неговата неискреност и префързуненост.

Скоро след получаване на своето назначение, Толстой се бие редом със защитниците на Севастопол срещу турците. В неговите „Севастополски скетчове“ той описва с обективност и съпричастност доказаната храброст на руските офицери и войници по време на обсадата.

Дотогава той е бил автор от национална значимост и когато напуска армията и се отправя към Петербург, Тургенев му предлага своето гостоприемство. С авторитета на водача на столичния литературен свят зад гърба, Толстой става член на кръга от избрани автори и издатели по онова време. Но той не успява да се приспособи към това литературно общество: той не уважавал техния идеал за европейски прогрес, а тяхната интелектуална арогантност го отблъсквала. Неговият антагонизъм с Тургенев продължил през целия му живот, а и оставил своя отпечатък върху техните отношения,

Пътуванията зад граница през 1857 г. Подтикват Толстой към продължилото цял живот въставане срещу цялостната организация на модерната цивилизация. За да провокира избуяването на свободата на индивида и развитието на неговото самосъзнание той създава уникалното селско училище в Ясна Поляна, основано на футуристични, прогресивни принципи. Децата на селяните „донесоха само себе си, своите чувствителни души и убедеността, че днес в училище ще бъде толкова забавно, колкото и вчера“ Но новината за болестта на брат му прекъсва неговата всеотдайна

работа. Пътувайки към Франция, за да се присъедини към Николай, той посещава и инспектира немската училищна система. Той остава до брат си в последния му час в лечебен център близо до Марсилия, а смъртта му рефлектира силно върху неговото съзнание. Само благодарение на работата си Толстой успява да се спаси от дълбока депресия и чувството на безсилие, които той чувства неведнъж през живота си.

Природата на Толстой се проявява в търсенето на истината, смисъла на живота, значението на постиженията на изкуството, семейството и щастието, вярата в бог. Неговата душа намира в брака облекчение и сигурност и доближавайки се до идеала си за семейно щастие, той навлиза в най-продуктивния период от своя живот.

През първите 16 години брачен живот със Соня (София Андреевна Берс) била избегната, но и заложена голямата криза, довела до по-късното му „преобразуване“. По това време спонтанният живот триумфира над търсенето на отговори на драстични въпроси. Докато неговите девет деца растат, животът му бил щастлив, почти идиличен, независимо от различията между него и съпругата му, възникнали 16 години по-късно. Осемнайсетгодишно момиче без опит, отгледано в градски условия, Соня трябвало да направи труден избор и да се приспособи към една коренно различна действителност. Тя била господарка на имение в провинцията и помощник на мъж, чийто предишен живот не й бил познат и понятен. Нейните постоянни бременности и тежестта на самотата се отразили на споделената й любов с Толстой. По време на щастливия период, когато семейството му растяло, Толстой създава епичните новели "Война и мир" и "Анна Каренина", докато Соня, поощрявайки таланта на своя съпруг, старателно преписвала неговите нахвърляни записки, за да ги превърне в чисто копие.

Към края на 1866 г. докато пишел „Анна Каренина“, Толстой навлиза в продължителна и съдбоносна криза, която довежда до неговата промяна. Той е отразил част от тази духовна борба в „Анна Каренина“. Той стига до заключението, че смисълът на живота е в живеенето в съответствие с "вътрешната доброта" на индивида. Само чрез емоционално или религиозно съгласие човек може да открие тази обикновена истина. Достигайки до уникална интерпретация на притчите, Толстой открива че посланието на Христос се съдържа в идеята, че „ние не трябва да противостоим на злото“. Тази доктрина за „непротивопоставяне“ става основата на толстоизма, където всеки живее по правилата на природата, преосмисляйки нормите на обществото. Толстой вярвал, че самоопределянето променяло наследената от човека доброта. Следователно правото на собственост - притежаването на „неща, които принадлежат на всички" - е основният източник на злото. Похотливостта, труфенето с модерни дрехи и обилната храна са други симптоми на вредното влияние на цивилизацията. В съответствие с неговите вярвания, Толстой се отказал от всички права върху творбите си от 1881 г., разделил собствеността си между членовете на семейството си, облякъл се в прости селски

дрехи, ядял само зеленчуци, отказал се от алкохола и тютюна, захванал се да работи обикновена работа и дори се научил сам да майстори обувките си. Преразглеждайки изкуството като част от човешките преструвки Толстой написал полемични трактати и кратки разкази, които били посветени на новото му увлечение. Но неприложимостта на неговите идеали, както и заобикалящата го среда натъжавали Толстой. Той живеел в конфронтация със семейството си. Жена му и децата му (с изключение на Александра) не одобрявали неговата философия. Колкото повече се задълбочавали различията помежду им се засилвала и истерията на съпругата му Соня. Всичко това сложило дълбок отпечатък върху живота на Толстой.

Всичките три стадия от живота на писателя и неговите творби (преди промяната, самата промяна и ефекта от промяната) се отразяват в неговата кариера, подчинена на стремежа да открие безусловната истина за човешкото съществуване. След намирането на тази истина животът му е бил поредица от опити да приложи на практика своите възгледи. Той станал личност от голямо обществено значение благодарение на човешките и артистичните си прояви по време на живота си, а Ясна Поляна се превърнала в мека за нестихващия поток от пилигрими. Спомените на приятелите на семейството и на посетителите на дома поддържат жив за поколенията неговия героичен живот. Макар Толстой да изразявал философските си възгледи и теории за историята със същата яркост и острота, които са характерни за новелите му, той е известен в наши дни предимно с постиженията си в областта на литературата. Макар артистичното му влияние да е широко и все още интригуващо, малцина са онези писатели, които са успели да се доближат до уникалния му епичен стил.